

De flamingant Vuylsteke aan de universiteit (1853-1859)

J. VERSCHAEREN

Julius Vuylsteke, die al aan het atheneum medestichter van 't Zal wel gaan was geweest, heeft als student aan de Rijksuniversiteit te Gent een opmerkelijke activiteit ontplooid, ja zich reeds als eerstejaars ontpopt tot een leidersfiguur. In dit artikel behandelen we zijn flamingantisch optreden; daarnaast kwam hij ook op de voorgrond als verdediger van de vrije gedachte, als voorman van het antiklerikalisme¹.

1. Universitaire studies

Nadat Julius Vuylsteke een uitstekend toelatingsexamen had afgelegd², liet hij zich op 6 oktober 1853 inschrijven aan de Gentse universiteit, in de faculteit van de Wijsbegeerte en de Letteren, voor studies in de rechten³. Hij was nog geen zeventien jaar.

Op 5 april 1855 legde hij met grote onderscheiding het examen af van kandidaat in de wijsbegeerte en letteren⁴.

1. De familie Vuylsteke en Julius' atheneumjaren hebben we behandeld in twee vroegere bijdragen in *Wetenschappelijke Tijdingen*.

2. Hij behaalde het grootste aantal punten, nl. 83,5 op 100 voor de geschreven proef. Te vermelden is wel dat hij voor de 7e proef, waar hij de keuze had tussen Vlaams, Engels of Duits, voor het Duits koos. Op 16 september verscheen hij voor de jury voor het afleggen van de mondelinge proef, die bestond uit een ondervraging over Latijn, Grieks, geschiedenis van België, oude aardrijkskunde, driehoeksmeting en fysica. Eenparig besloot de jury op zijn toelatingsdiploma te vermelden dat hij de twee proeven met onderscheiding had afgelegd; RA Beveren, Provinciaal archief Oost-Vlaanderen 1851-1870, nrs. 2653, 2654.

3. Vuylsteke schreef zich aan de universiteit in voor :

1853-54 : faculteit Wijsbegeerte : 1e jaar voorbereidende tot de rechten;

1854-55 : " " : 2e " " " " " " ;

1855-56 : faculteit Rechten : 2e jaar voor de de kandidatuur (sic);

1856-57 : " " : " " " " " " ;

1857-58 : " " : 1e doctoraat;

1858-59 : " " : 2e doctoraat;

1860-61 : doctoraat in de politieke en administratieve wetenschappen.

Wij vonden hiervan echter geen uitslag terug; Archief RUG, 4A4/1 : Inschrijvingsregisters.

4. De *Gazette van Gent* commentarieerde op 7 april 1855 zeer lovend deze uitslag van „een der beste en evenwel nog een der jongste studenten onzer hogeschool, ... voorzittende kommis-

Moelijkheden met de academische overheid maakten dat hij zich te Gent terugtrok voor de examens voor kandidaat in de rechten. Doch hij slaagde in 1857 met grote onderscheiding voor de centrale examencommissie te Brussel. De vreugde om dit succes was uitbundig. „Al de vrienden werden opgetrommeld en er werd gevierd tot 's morgens vroeg”⁵

In 1858 schreef hij zich in voor de tweede zitting, ten einde zijn eerste doctoraat in de rechten te behalen. Wij konden geen examenuitslag terugvinden⁶.

In 1859 schreef hij zich eveneens voor de tweede zitting in voor het examen van het tweede doctoraat, en met succes. Hij behaalde zijn einddiploma met de grootste onderscheiding⁷.

J. Vuylsteke was een begaafd student. Dit was al gebleken uit zijn resultaten aan het Gentse atheneum en in de nationale wedstrijden tussen de instituten van middelbaar onderwijs. Ook zijn universitaire studies verliepen schitterend, tenminste als wij alleen zijn uitslagen bekijken. Hij had niettemin zes jaar nodig om de vier jaar durende studies in de rechten te beëindigen. Dat was de prijs die hij betaalde voor zijn talrijke activiteiten.

saris van het Taalminnend Studentengenootschap, bestuurslid van het Willemsfonds, overwinnaar van de eerste prijskamp door het Vlaamsch Midden-Comiteit van Brussel over enige jaren van de Nederduitse taal tussen de leerlingen der atheneums en middelbare scholen des lands uitgeschreven...”.

5. E. Moyson aan F. De Cort, 27 april 1857; AMVC, M 855. Moyson sprak van „grootste” onderscheiding. De *Gazette van Gent*, 27-28 april 1857 en de *Beurzencourant*, 27-28 april 1857, vermeldten een „grote” onderscheiding.

6. Hij betaalde 100 frank inschrijvingsgeld. Archief RUG, 4A2/4 : Briefwisseling, 1856-57. Op het archief van de RUG worden geen examenuitslagen van de rechtsfaculteit bewaard. Deze faculteit bezit slechts uitslagen vanaf 1870. Op het ARA, fonds Hoger Onderwijs vonden wij evenmin uitslagen. Sporadisch konden wij terecht in de kranten.

7. Bij zijn inschrijving betaalde Vuylsteke 150 frank; Archief RUG, 4A2/4 : Briefwisseling 1856-57.

Voor de examenuitslag, zie *ibidem*, Briefwisseling 1858-59: Relevé des résultats des examens qui ont été subis devant les Jurys d'Examen pour les grades académiques pendant la 2e session de 1859-Jurys combinés de Gand-Bruxelles.

Zie ook *Gazette van Gent*, 4 aug. 1859: „De heer Julius Vuylsteke een der onderscheidenste leerlingen onzer hogeschool, heeft zijne academische studiën op ene schitterende wijze voleindigd...tweede doctoraat in de rechten de grootste onderscheiding bekomen”.

Ook *Beurzencourant*, 4 aug. 1859 en Ida von DÜRINGSFELD, *Von der Schelde bis zur Maas*, p. 242: „...kürzlich auf sehr glänzende Weise seine Examina bestanden hat...”.

Hiermede kon ook de bewering van O. de Kerchove de Denterghem weerlegd worden dat J. Vuylsteke in 1857 de Gentse werkstakers zou verdedigd hebben; O. DE KERCHOVE DE DENTERGHEM, *La grève des tisserands gantois*, p. 51; hij steunde „op het gezag van een vriend der waarheid”. *Een vriend der Waarheid* is een anonieme brochure, waarschijnlijk van de hand van de arbeidersleiders F. Bilen en J. De Ridder over de strijd van de Gentse arbeiders; S. H. SCHOLL, *De historiografie der arbeidersbeweging in België*, in *De Gids op maatschappelijk gebied*, april 1962, p. 370. P. Fredericq situeerde deze zaak in 1859; P. FREDERICQ, *Julius Vuylsteke*, p. XXI. J. Vercoullie toonde hiervan ook reeds de onmogelijkheid aan; J. VERCOULLIE, *Levensschets van Julius Vuylsteke*, in *Annuaire de l'Académie Royale de Belgique*, 1905, p. 151.

Over de financiële mogelijkheden van de student Vuylsteke zijn wij niet zo goed ingelicht. In 1864, jaren nadat hij afgestudeerd was, bedankte hij nog zijn oom, Adolf Vuylsteke, „over de goedheden die gij in mijnen armen studententijd voor mij gehad hebt”⁸. Dergelijke uitspraken moeten erg gerelativeerd worden. Wie kon er in die tijd aan de universiteit gaan studeren? Welke student noemt zijn studententijd niet arm? Wij vonden bovendien nog geen enkel bewijs dat Vuylsteke een beursstudent zou geweest zijn. Bovendien beschikte hij toch over de middelen om zijn studies pas na zes jaar te beëindigen.

2. Het college Nederlandse letterkunde

Julius Vuylsteke deed zich zeer vlug door de academische overheid opmerken. Het programmaboek vermeldde nl. „Littérature flamande. Les jours et les heures seront fixés ultérieurement”. Deze leergang bestond slechts op papier. In feite was er zelfs niemand met deze cursus belast⁹. 't Zal wel gaan was toen nog geen Studentengenootschap en nam, als lichaam, aan de ondernomen acties ten gunste van de herinrichting van deze leergang geen deel¹⁰. Ongetwijfeld werd echter deze aangelegenheid in de schoot van de vereniging besproken. Vuylsteke, die de zaak ter harte nam, was samen met enkele medestudenten van de faculteit Wijsbegeerte en Letteren bij de rector geweest om de Nederlandse cursus te vragen. Zij werden echter naar de minister verwezen. Op 22 oktober 1853 werd in dit verband reeds een brief aan de rector gestuurd, doch dat had tot geen beslissing geleid. Dit had een uitbreiding van de actie tot alle faculteiten tot gevolg. Op 3 januari 1854 schreef Julius in naam van de Gentse studenten een brief aan de rector en aan de minister van Binnenlandse Zaken¹¹. Hij had zich voor het schrijven van zijn brief aan de minister degelijk geïnformeerd. Hij gaf toe dat de cur-

8. J. Vuylsteke aan A. Vuylsteke, 8 juni 1864; UBG, Hs. 2521, A, p. 264.

9. P. FREDERICQ, *Schets eener geschiedenis der Vlaamsche Beweging*, dl. 1, p. 77. K. DE CLERCK, *Kandidaten voor „Le cours de flamand” aan de universiteit te Gent*, in K. DE CLERCK, *Verkenningen in Noord en Zuid*, Gent 1967, p. 83-93. Bij de herinrichting van het hoger onderwijs in 1835 was de cursus Vlaamse letterkunde toegewezen aan J. Bormans, samen met de leergang geschiedenis van de moderne letterkunde. Voor eerstgenoemde cursus kwamen echter geen studenten opdagen, omdat „le cours ne se trouvait pas parmi les matières obligatoires pour les examens”; J. Roulez, administrateur-inspecteur van de Gentse universiteit, aan de directeur-generaal van het Openbaar Onderwijs te Brussel, 1 juli 1864; ARA, Ministerie van Openbaar Onderwijs, Hoger Onderwijs (oud fonds), nr. 462.

10. J. VUYLSTEKE, *De eerste jaren...*, 35.

11. *L'Emancipation*, 10 juni 1854; J. VUYLSTEKE, *De eerste jaren...*, 34. Studenten van de Gentse universiteit aan de minister van Binnenlandse Zaken, 3 jan. 1854; ARA, Min. Openb. Onderwijs, Hoger Onderwijs (oud fonds), nr. 462. J. Vuylsteke had als eerste deze brief ondertekend.

sus over Vlaamse literatuur, toevertrouwd aan Bormans, nu professor aan de universiteit te Luik, bij gebrek aan belangstelling was opgeheven. Doch sedertdien werd, ondanks de bepalingen van art. 3 van de wet van 1849 op het hoger onderwijs, die de wet van 1835 bekrachtigde wat deze leergang betrof, en ofschoon de houding van de Vlaamse studenten t.o.v. hun moedertaal sinds het vertrek van Bormans uit Gent gevoelig was verbeterd, nog niet in zijn vervanging voorzien. De belangstelling voor de Vlaamse taal was nu zodanig toegenomen dat de herinrichting van de leergang wenselijk was. Van de 318 aan de universiteit van Gent ingeschreven studenten hadden er 100 deze petitie medeondertekend¹².

Er ontstond heel wat ruchtbaarheid rond deze zaak. Vuylsteke zocht voor zijn actie steun bij C. de Kerchove, senator en burgemeester van Gent¹³. De Gentse burgervader richtte zich tot de academische overheid en vroeg een status quaestionis en haar advies, vooraleer de vraag van de studenten bij de minister te ondersteunen¹⁴. Uit het antwoord van de administrateur-inspecteur bleek dat de universiteit geen enkel bezwaar had tegen de leerstoel in kwestie, „mais, eu égard à l'état actuel du crédit affecté au personnel, il n'est pas possible que le Gouvernement nomme un professeur spécial pour cette branche, les ressources disponibles ne permettant pas de donner à divers membres du corps enseignant chargés de cours obligatoires la position à laquelle ils ont droit, en raison des services qu'ils rendent depuis un grand nombre d'années... ”¹⁵. Burgemeester de Kerchove en de gemeenteraad steunden hierop de petitie van de studenten¹⁶. Minister Piercot, uiteindelijk ook in de Kamer geïnterpelleerd over deze aangelegenheid, toonde zich niet afwijzend. Hij was echter van mening dat deze cursus meer op zijn plaats was te Luik, waar de kennis van de Nederlandse taal zeer slecht was. Verhaegen riep toen uit : „Het Vlaams is onze moedertaal. Wat mij betreft, ik reken het mij tot eer die taal voor moedertaal te hebben ”. Piercot gaf toe, waarna de Kamer de nodige kredieten stemde¹⁷.

12. Volgens Vuylsteke droeg de petitie meer dan 100 handtekeningen; J. VUYLSTEKE, *De eerste jaren...*, p. 34. Op het origineel telden wij er precies 100.

13. J. Vuylsteke aan C. de Kerchove, 3 jan. 1854; UBG, Hs. 3607. A. Balsaert, bureauchef op het stadhuis van Gent, stuurde kopieën van deze „door niemand gekende ” brieven aan P. Fredericq op 6 dec. 1913.

14. C. de Kerchove aan de academische overheid, 10 jan. 1854; UBG, Hs. 3607.

15. De administrateur-inspecteur van de Gentse universiteit aan burgemeester C. de Kerchove, 31 jan. 1854; UBG, Hs. 3607.

16. De gemeenteraad van Gent aan de minister van Binnenlandse Zaken, 8 feb. 1854; UBG, Hs. 3607; ook ARA, Min. Openb. Onderwijs, Hoger Onderwijs (oud fonds), nr. 462.

17. Piercot werd geïnterpelleerd door de volksvertegenwoordigers Delahaye, Perceval, Verhaegen en P. De Decker; *Annales parlementaires, Chambre*, 7 feb. 1854, p. 621 e.v.

Kandidaten voor deze leerstoel waren C. P. Serrure, Prudens Van Duyse, Jan Van Beers, J. F. J. Heremans, F. A. Snellaert en D. P. De Jonghe¹⁸. Serrure, die vanaf 1835 te Gent geschiedenis doceerde, had de meeste kansen, doch hij weigerde aanvankelijk om gezondheidsredenen. H. Conscience noemde Heremans „l'homme qu'il faut” voor deze leerstoel. Heremans werd ook gesteund door L. Desmazières, een Brussels volksvertegenwoordiger, de Gentse senator Ottez en de professoren C. P. Serrure en G. G. Rassmann. De Leuvense professor kanunnik David beval P. Van Duyse aan. Hij twijfelde aan de letterkundige kennis van Heremans. Ook professor J. Roulez had zijn twijfels over de voldoende onderlegdheid van Heremans en Van Beers voor deze taak, omdat zij geen universitaire graad hadden. J. de St. Genois oordeelde dat Heremans, Snellaert en Van Duyse de bekwaamste kandidaten waren, alhoewel hij opmerkte dat Snellaert „le don de la parole” miste. De academische overheid stelde tenslotte aan de minister voor Serrure, die nu toch een benoeming wou aanvaarden als hij een plaatsvervanger toegewezen kreeg, de leerstoel toe te wijzen bij koninklijk besluit, en Heremans bij ministerieel besluit op te dragen Serrure bij te staan¹⁹. Zo werden dan beiden benoemd. Serrure kreeg op 29 juli 1854 als titularis de cursus geschiedenis van de Nederlandse letterkunde toegewezen en op 1 augustus 1854 werd Heremans gelast met een deel ervan, Nederlandse letterkunde genoemd²⁰.

Toen Serrure zijn eerste les gaf over de Nederlandse literatuur, op 6 november 1854, onder grote belangstelling, en Heremans op 9 november over de Nederlandse taalkunde, waren de leden van 't Zal wel gaan telkens aanwezig om de professoren toe te juichen²¹. Het Gentse flamingantenblad *De Eendragt* liet zich erg enthousiast uit over de herinrichting van deze leergang,

18. Ook H. Conscience zou kandidaat geweest zijn. Hij moest zich echter terugtrekken „bij gebrek aan eruditie”; P. HAMELIUS, *Histoire politique et littéraire du mouvement Flamand*, Brussel, z.d., p. 163; zie ook G. DE CEULENAER, *C. P. Serrure*, onuitgeg. lic. verhandeling, RUG, 1966.

F. A. Snellaert ambieerde reeds sedert vele jaren de betrekking van professor in de Vlaamse taal- en letterkunde; zie F. A. Snellaert aan de minister van Binnenlandse Zaken, 1 okt. 1847; ARA, Min. Openb. Onderwijs, Hoger Onderwijs (oud fonds), nr. 462. Op 28 okt. 1848 en 3 nov. 1852 pleitte hij voor de herinrichting van deze cursus en was hij tevens kandidaat voor de leerstoel; A. DEPRez, *Kroniek van Dr. F. A. Snellaert, 1809-1872*, p. 95, 114, 118.

19. Zie voor deze aanbevelingen en het voorstel van de academische overheid, dd. 19 mei 1854, ARA, Min. Openb. Onderwijs, Hoger Onderwijs (oud fonds), nr. 462.

20. ARA, Min. Openb. Onderwijs, Hoger Onderwijs (oud fonds), nr. 462.; zie ook J. VUYLSTEKE, *De eerste jaren...*, p. 41, en A. Zimmerman aan J. Vuylsteke, 4 sept. 1854 (met gelukwensen voor deze benoemingen); UBG, Hs. 3170.

C. P. Serrure (1805-1872) was van 1855-1857 ook rector van de Gentse rijksuniversiteit; A. DE CEULENEER, art. *Serrure*, in *Nationaal Biografisch Woordenboek*, II, p. 788-790.

21. J. VUYLSTEKE, *De eerste jaren...*, p. 41-42; W. ROGGHE, *Gedenkbladen*, p. 209-213; *De Eendragt*, 12 nov. 1854.

de bekwaamheid van de benoemde professoren en de talrijke opkomst van de studenten²². Maar hun belangstelling verminderde snel. Alleen de leden van 't Zal wel gaan bleven trouw²³. Toen deze vereniging in 1859 werd ontbonden, volgde bijna niemand nog de cursussen. Zij waren trouwens facultatief en omvatten slechts twee uur per week, die bovendien 's avonds werden gegeven. Met meer succes werd de leergang opengesteld voor onderwijzers, terwijl in 1860 nog slechts één student, Julius Sabbe, belangstelling zou getoond hebben²⁴.

3. 't Zal wel gaan aan de universiteit en de Studentenalmanakken

Vuylsteke was nog maar pas aan de universiteit, of hij had al onmiddellijk de handen vol werk met 't Zal wel gaan. Zijn initiatief uit de poësis bracht hij immers mee naar de universiteit. De vereniging diende echter wel aan deze nieuwe omgeving te worden aangepast. In het begin van het academiejaar bedroeg het aantal leden niet meer dan dertien, plus nog een twaalfstal op het atheneum²⁵. De drie bestuursleden, nl. een secretaris, een penningmeester en de boekbewaarder bleven behouden, maar het voorzitterschap schafte Vuylsteke af. Elk bestuurslid zou om beurt deze taak op zich nemen voor een periode van 4 maanden. Op 11 februari 1854 werd bepaald dat enkel nog universiteitsstudenten als leden zouden worden aangenomen. Ook de benaming van de maatschappij werd gewijzigd en werd nu Taalminnend Studentengenootschap²⁶.

Vuylsteke was o.m. omringd door K. Van Acker, die later in het katholieke kamp zou terechtkomen, de jong gestorven A. Dufranne, die als eerste te Gent burgerlijk werd begraven, E. Moyson, voor wie de Vlaamse strijd nauw verbonden was met sociale ontvoogdingsstrijd, de prozaschrijver Tony Bergmann en A. Willems, die in 1856 aan de Brusselse universiteit het Nederlands Taalminnend Genootschap Schild en Vriend zou stichten.

In oktober 1853 werd besloten tot het uitgeven van een Almanak. Er bestond echter bij de studenten geen enkele traditie in die zin. Vuylsteke ging derhalve zijn licht opsteken bij August Zimmerman, student te Amsterdam, die zich bezighield met de Amsterdamse Studentenalmanakken. In november 1853 vroeg hij hem naar de wijze waarop in Nederland de almanakken werden uitgegeven. Terzelfdertijd vroeg hij een overzicht van de reglementen

22. *De Eendragt*, 26 nov. 1854.

23. J. VUYLSTEKE, *De eerste jaren...*, p. 42.

24. *Het vraagstuk der Gentse Hogeschool in snelle vogelvlucht*, in *Neerlandia*, maart 1919, p. 35.

25. J. VUYLSTEKE, *De eerste jaren...*, p. 33.

26. *Ibidem*, p. 33.

van Nederlandse studentenverenigingen. Zimmerman ging ermee akkoord dat Vuylsteke de organisatie van de Amsterdamse studenten Almanakken overnam²⁷ en zorgde tevens voor de medewerking van Nederlandse studenten aan de Gentse almanakken²⁸.

Op 1 januari 1854 verscheen het eerste *Jaarboekjesken voor 1854*. Het telde 82 blz. en was gesteld in de „Hollandse spelling”. Zo werd bijvoorbeeld „aa” geschreven in plaats van „ae”. De bijdrage van Vuylsteke bestond uit enkele gedichten.

„Gij zaagt, o Lei, bij Kortrijks muur
O Schelde en Leie!
de helste vonk van 't Vlaamse vuur,
Wanneer 't nog woest, maar groots en puur
den trotsen Waalsen leliestam
verzengde en knakte in zijn vlam.

...
Dan zongen zij in Vlaamse taal
o Schelde en Leie!
de nederlage van den Waal
en 's vrijen Vlamings zegepraal:
gij juichtet mee, herhaaldet lang
dien zang

...
gij spiegeldet den glorieglans
des lands
wiens moed... waar is hij thans?”²⁹.

De persreacties waren gunstig. Prudens Van Duyse noemde het *Jaarboekjesken* „een verschijnsel dat aan 't ganse lettervaderland het bewijs zal opleveren dat de Nederduitse taal geroepen was om vroeg of laat bij ons grote zaken te verrichten”, omdat „het Taalminnend Genootschap met de wakkere spreuk 't *Zal wel gaan* grotendeels samengesteld was uit studenten der Vlaamse Universiteit van Gent”³⁰. Ook Zimmerman was vol lof en pries de

27. Vuylstekes brief werd niet bewaard. Wij beschikken wel over het antwoord van A. Zimmerman aan J. Vuylsteke, 17 nov. 1853; UBG, Hs. 3170. Hij stuurde Vuylsteke drie Leidse studenten Almanakken op (van 1845, 1846 en 1847), 1 van Groningen (1842) en 1 van Amsterdam (1852), evenals de reglementen van het Genootschap Vondel, het studentencorps en de Studentensociëteit. Het is ons niet duidelijk hoe Vuylsteke ertoe kwam contact op te nemen met A. Zimmerman. Het verslagboek ZWG begint pas in 1855, de briefwisseling vanaf 14 aug. 1856; UBG, Hs. 2850.

28. A. Zimmerman aan J. Vuylsteke, 19 dec. 1853 en 30 mei 1854; UBG, Hs. 3170.

29. *Schelde en Leie*, ondertekend door Julius, student in de Wijsbegeerte, dd. 1853 (p. 49-54) en *Aan C.*, ondertekend met V.J., student Wijsbegeerte en Letteren, dd. 1853 (p. 69-70).

30. *Gazette van Gent*, 4 jan. 1854; zie ook F. VAN DEN WEGHE, *a.w.*, p. 128; J. VERCOULIE, *Levensschets van Julius Vuylsteke*, in *Annuaire de l'Académie Royale de Belgique*, 1905, p. 154; J. VUYLSTEKE, *De eerste jaren...*, p. 35.

gedichten van Vuylsteke³¹. Hij gaf bovendien de raad om van de vereniging een Studentensociëteit te maken en vroeg Vuylstekes medewerking als verspreider en correspondent voor Gent van *Het Universiteitsblad*, wat Vuylsteke aanvaardde te doen³². Uit de toenemende briefwisseling tussen Vuylsteke en zijn Nederlandse vrienden blijkt de groeiende onderlinge samenwerking. De Nederlandse studenten vroegen alle mogelijke uitleg over de Gentse rijksuniversiteit en over de Vlaamse beweging, terwijl Vuylsteke op zijn beurt informatie inwon over de Nederlandse toestanden³³. Julius ging ook als eerste student sedert 1830 op bezoek naar Nederland³⁴.

Het reglement van 't Zal wel gaan was in de loop van 1854 en 1855 herhaaldelijk gewijzigd, waarbij zowel Vuylsteke als T. Bergmann elk een ontwerp hadden aangeboden. Het bestuur voegde hier nog een derde ontwerp aan toe. De bedoeling was het optreden en de invloed in Vlaamse aangelegenheden als studentenmaatschappij te verzekeren en te bestendigen. Een nieuwe commissie werd samengesteld om deze voorstellen te onderzoeken. De beraadslaging werd echter tot na de vakantie verdaagd. „Homerische debatten”, die van oktober 1854 tot 19 mei 1855 voortduurden, leidden tot een positief resultaat, want het reglement onderging nadien nog minder belangrijke veranderingen. Naar Nederlands model — in feite het algemeen model van literaire verenigingen, zoals De Taal is gans het Volk, Met Tijd en Vlijt — werden de leden verdeeld in werkende en briefwisselende leden met daarnaast ook ereleden of de afgestudeerden. Tot briefwisselende leden konden vreemde studenten worden benoemd. Werkende leden konden alleen de Gentse studenten zijn. Zij moesten alle vergaderingen bijwonen, en tenminste eens om de twee maand een oorspronkelijk stuk of navolging voorlezen en een kopie van hun werk in het archief van de vereniging neerleggen. Bovendien hadden zij de verplichting minstens één keer op twee maanden een stuk van „een onzer grote schrijvers” voor te lezen, dit alles

31. A. Zimmerman aan J. Vuylsteke, 10 feb. 1854; UBG, Hs. 3170.

32. H. Roodhuyzen aan J. Vuylsteke, 1 en 14 maart 1854; UBG, Hs. 3170.

33. Zie briefwisseling tussen J. Vuylsteke en de Nederlandse studenten, 1853-1858; UBG, Hs. 3170 (*passim*) en Hs. 2521 (*passim*).

34. J. Vuylsteke aan A. Zimmerman, 4 sept. 1854; UBG, Hs. 3170. Vuylsteke had vooral contacten met Levisohn Norman, Banck, Quack en Zimmerman; P. FREDERICQ, *Julius Vuylsteke*, p. XIX.

Zo woonde hij in 1857 met drie medestudenten uit de Rechtsfaculteit, K. De Clercq, V. Fredericq, die later raadsheer werd bij het Hof van Beroep te Gent, en P. Claeys, bekend om zijn Gentse *Pages d'histoire locale*, tevens leden van 't Zal, een Hollands studentenfeest bij te Delft. Vuylsteke, die, nadat zijn reisgezellen vroeger naar huis teruggekeerd waren, alleen te Delft achterbleef, schreef hen hierover een boze brief. Later zou Vuylsteke menige voordracht houden in Nederland; H. BALTHAZAR, *Het taalminnend studentengenootschap 't Zal Wel Gaan (1852-1977)*, Gent 1977, p. 59-66.

op straf van boete³⁵. Deze boetes liepen geweldig op, zodat na enkele tijd reeds de meeste leden niet meer kwamen uit enthousiasme, maar om de boetes te ontlopen.

Er vormden zich ook groepen in de schoot van de vereniging. Het bleek echter niet gemakkelijk de leden onder te brengen in de verschillende „politieke” afdelingen. In 1880 onderscheidde Pieter Van Vossem vooral een rechterzijde (K. Van Acker, C. Serrure, G. Rolin, N. De Pauw en A. De Vos), het centrum of de doctrinairen (o.a. T. Bergmann, E. Cogen, P. Claeys, V. Fredericq en W. Rommelaere), een linkerzijde of de progressisten (o.a. J. Vuylsteke, K. De Clercq en A. Dufranne) en de „Montagne” (o.a. E. Moyson, E. Wolfcarius en P. Van Vossem)³⁶. In 1915 meende een onzekere N. De Pauw dat „buiten Julius (Vuylsteke) natuurlijk voor de linkerzijde, de vertegenwoordigers waren van het centrum en rechterzijde (onder de twee nog levende Hoogleraar Willem Rommelaere en de schrijver van „Sente Jhans Cruus” — De Pauw zelf —, weet ik niet nader te bepalen; ik geloof dat wij dan alle *linkerzijde* waren (aan de rechterzijde herinner ik mij dan alleenlijk een lateren minister van het Inwendige gekend te hebben”³⁷. In 1920-21 was De Pauw een andere mening toegedaan. Bij de linkerzijde of de Montagne, die zich vergenoegde met het eten van biefstukken en het eisen van de kalender van de Franse republiek, plaatste hij J. Baertsoen, P. Van Vossem en Emiel Moyson. De rechterzijde bestond uit C. A. Serrure en K. Van Acker, terwijl in het centrum Julius Vuylsteke, Tony Bergmann, Willem Rommelaere, N. De Pauw en Rolin-Jacquemijns zetelden³⁸.

Niet zelden waren de zittingen, die toen plaats vonden in het „Duitsch Gasthof” op de Koornmarkt, zeer woelig met hevige discussies³⁹.

Het ledenaantal was in 1854 gestegen tot een piek van 34. Na het goed ontvangen *Jaarboekskén* werd besloten tot het geregeld uitgeven van Studentent-

35. Er waren boeten van 10,25 en 50 centiemen, die de schatbewaarder veel werk gaven. Niet alleen de afwezigheid op de zittingen werd beboet, er waren ook boetes op het te laat komen en op het te vroeg weggaan, op het niet behoorlijk of het te laat vervullen van de leesbeurten, op het niet indienen van de afschriften voor het archief, op het ongeoorloofd meeneemen van boeken uit de bibliotheek, op verstoring van de orde, enz. Er waren zelfs boetes voorzien op het niet of te laat betalen van de opgelegde boetes, en in het begin ook op het spreken van Frans; J. VUYLSTEKE, *De eerste jaren...*, p. 36-40.

36. Bovendien waren er de „Wilden” met o.a. K. Versnaeyen, en de „Secte der Fakiers” waartoe ook de centrumfiguren P. Van Vossem, T. Bergmann e.a. behoorden; P. Van Vossem mondeling aan P. Fredericq op 8 feb. 1880; P. FREDERICQ, *Tony en 't Zal wel gaan*; UBG, Hs. 2959.

37. N. De Pauw aan P. Fredericq, 10 juni 1915; UBG, Hs. 3607.

38. N. DE PAUW, *Herinneringen uit mijne jeugd*, in *Gentse Studentenalmanak van 't Zal wel gaan*, 1920-21, p. 105.

39. N. DE PAUW, *a.w.*, p. 104.

Almanakken. J. Vuylsteke werd secretaris van het redactiecomité⁴⁰. Deze almanakken verschenen achtereenvolgens voor 1855, 1856 en 1857. Vuylsteke beperkte zich niet tot het redactionele werk en droeg verschillende gedichten bij⁴¹. Dat het er hem trouwens om te doen was via de poëzie zijn gedachtengoed te verspreiden, bleek uit een brief aan F. De Cort: „Beken het met mij, vriend Frans, dat men van gisteren moet geboren zijn ofwel van de verleden eeuw, om niet te voelen dat, in verzen of in proza, de gedachten op het eerste plan staan, de vorm vèr op het tweede; dat dit bovenal waar is in de Vlaamse zaak die nooit vooruit zal gaan met minnezangen en minneliedjes”⁴². In *'t Zal wel gaan* duidde hij de twee vijanden aan van het Vlaamse volk: „...de Priester heerst, de Waal regeert...”, doch de strijd ten bate van het vaderland en de moedertaal „zal wel gaan”. In *Iets voor den Almanak* beschreef hij hoe hij op vijftienjarige leeftijd de katholieke kerk verliet en hoe hij flamingant werd. Hij droomde dat Vlaanderen eens zou bevrijd worden van het dubbel en ondraaglijk juk van de priester en de Waal en dat het Nederlandse leven in zijn oude pracht en macht zou hersteld worden. Aan zijn flamingantisme en Nederlandsgezindheid hield hij echter meer lijden dan vreugde over. Het eerste was een „lijden zonder rust, een kwelling van ieder uur”, het tweede „de grootste ramp die hij kon indenken”; Noord en Zuid konden zonder elkaar niet leven. De flaminganten hadden ook teveel met letterkunde de Vlaamse zaak willen redden. Nieuwe mensen met nieuwe opvattingen waren nodig. Zij moesten uit het volk zelf komen.

Weër iets voor den Almanak beschrijft de optocht van de Gentse fabrieksarbeiders voor Leopold I, in 1856. „Dat zijn de mannen die wij moesten winnen! Ziedaar wat VOLK geheten wordt”. Het is een schrijnend defilé, een schrill contrast met het grootse verleden. Doch Vuylsteke wil naar dit volk toegaan en „hun vertellen van die oude helden”, deze mensen wil hij „zeggen in de taal die zij verstaan, dat deze taal een schat is, dat de taal het volk is” en „van de Vlaamse zake (wil hij) maken wat zij is: de strijd van 't Goede tegen 't Kwade”⁴³.

40. Zitting van 2 juni 1854; UBG, G, 18537. Hij bleef deze taak waarnemen voor de almanakken voor 1856, 1857 en 1858. Deze laatste is evenwel nooit verschenen. Ook voor de bundels *Noord en Zuid* zat hij als secretaris in het redactiecomité. Op voorstel van K. Van Acker, namens de redactie, werd in zitting van 13 januari 1855 een bedanking gestemd aan „den ijverigen secretaris”; UBG, Hs. 2850.

41. In de *Almanak voor 1855: De twee bedelaren*, p. 70; in de *Almanak voor 1856: 't Zal wel gaan!*, p. 43-45, *Aan de dichters*, p. 83-84, *Het Spanjaardenkasteel*, p. 103-107, *Iets voor den Almanak*, p. 135-149, *Smert en Hope*, p. 202-204; in de *Almanak voor 1857: Weër iets voor den Almanak*.

42. J. Vuylsteke aan F. De Cort, 10 nov. 1856; AMVC, V982B.

43. Deze twee laatste stukken verschenen met *Nog iets voor den Almanak* als *Mijmeringen in Verzamelde gedichten*, p. 269-328.

Zie ook P. BERGMANS, *L'œuvre poétique de J. Vuylsteke*, Gent, 1903.

Vuylsteke ondertekende zijn bijdragen nooit met de volledige naam, soms zelfs niet met zijn initialen. Hij had daar zijn redenen voor; J. Vuylsteke aan F. De Cort, 10 nov. 1856; AMVC, V982B.

L. Picard noemde Vuylstekes sociale belangstelling, die in zijn gedichten tot uitdrukking kwam, een liberaal gevoel van voogdijschap. Vuylsteke, die het volk wou „winnen”, bleef aldus „een jongen uit de burgerstand”⁴⁴. Ook H. Balthazar noemde Vuylsteke en zijn medeleden van ’t Zal „kinderen van hun tijd, liberale burgerheertjes”⁴⁵. Beiden hielden echter geen rekening met zijn lage sociale afkomst aan moederszijde en met het feit dat hij tot zijn tiende jaar zelf een proletariërskind was geweest. Deze periode was Vuylsteke niet vergeten. Bovendien had hij als vroegrijpe 11- à 12-jarige de revolutiegolf van 1848 over Europa zien gaan, die ook in België een tijdelijke maar ernstige ongerustheid veroorzaakte en niet alleen het Belgisch patriottisme versterkte, maar ook de liberaal-democratische stroming bevorderde. In de industriestad Gent, waar grote werkloosheid heerste en sedert 23 januari 1848 een filiaal van de Brusselse „Association démocratique” o.l.v. de advocaat Ch. Spilthoorn werkzaam was, braken in februari-maart herhaaldelijk opstootjes uit, die door de gebeurtenissen in Frankrijk waren geïnspireerd⁴⁶. Tegen de Fransgezinde betogingen te Gent stelde het Vlaamsch Gezelschap haar Vlaamsgezinde manifestaties. Toen de ruiten van het Jezuïetenklooster werden ingeslagen, gingen flamingantische tegenbetogers ruiten stuk gooien bij de professoren Huet en Moke, die een intekenlijst t.v.v. de gewonde Parijse barricadestrijders in omloop hadden gebracht⁴⁷. Tot in 1849 duurden te Gent de volksmeetings voort in een of andere herberg. Het Vlaamsch Gezelschap stuurde een adres aan de koning, medeondertekend door de leden van de Maatschappij De Tael is gansch het Volk, waarin zij de verkleefdheid van de Vlamingen aan zijn persoon en aan de nationale instellingen tot uitdrukking brachten⁴⁸. In de liberale rangen hadden de radicalen, die voor de idealen van de februarirevolutie gewonnen waren, in verscheidene centra een machtspositie weten uit te bouwen. Ook in Gent wonnen zij gevoelig aan betekenis. Zij ontmoetten veel sympathie onder de intellectuelen, tot in het universitair milieu toe, waar de kring-Huet een academisch ontmoetingspunt vormde voor de progressief denken⁴⁹.

44. L. PICARD, *De vrijzinnigheid in Vlaanderen en de Vlaamse Beweging*, p. 16.

45. H. BALTHAZAR, *a.w.*, p. 6-8.

46. Er bestond te Gent reeds veel vroeger een „arbeidersbeweging”. Er waren contacten tussen de orangisten en de agitatoren onder het fabrieksvolk. Antiklerikalisme was er schering en inslag. In oktober 1839 werden bij woelige betogingen zelfs doden genoteerd; L. PICARD, *Geschiedenis van de Vlaamse en Grootnederlandse gedachte*, dl. 1, p. 191-192; T. LUYKX, *Politieke geschiedenis van België...*, p. 107; M. DE VROEDE, *De Vlaamse reacties op de februariomwenteling van 1848*, in *Nieuw Vlaams Tijdschrift*, 1946-47, p. 912-927; J. DHONDT, *Woeelingen te Gent in 1848*, in *Handelingen van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, 1948, n.r., dl. III, p. 33-68.

47. L. WILS, *De politieke ontwikkeling in België 1847-1870*, in AGN, dl. 12, p. 279.

48. W. ROGGHE, *Gedenkbladen*, p. 63, 68, 74-75.

49. E. LAMBERTS, *Kerk en liberalisme in het bisdom Gent (1821-1857)*, p. 336.

De scheiding tussen constitutionele of grondwettelijke liberalen en de groep met een meer democratische strekking was na de verkiezingen van 13 juni 1848 een voldongen feit. De eersten vormden een nieuwe vereniging, de „Liberaale constitutionele associatie”, die reeds enige dagen later als een strijdende politieke organisatie optrad⁵⁰. In Gent werd beraden bij de nieuwe liberale beweging aangesloten. „Liberaal zijn was een nieuwigheid, was de mode”, schreef D. Destanberg; „er was een liberaal ministerie aan het bewind en alles en iedereen wilde liberaal zijn in de eerste maanden van 1848”⁵¹.

De economische crisis die reeds enkele jaren vooral de beide Vlaanderen trof, was in 1848 zeer scherp geworden en eiste dringend staats tussenkomst. Zij was in hoofdzaak het gevolg van de mechanisatie van de textielnijverheid in andere landen, waarbij de Vlaamse vlasindustrie zich niet tijdig had aangepast. Onze oude huisarbeid der vlasbewerking kon niet meer wedijveren met het in fabrieken mechanisch geproduceerd linnen, inzonderheid in Engeland. Voor onze textielarbeiders had dit alles zeer nadelige gevolgen: vermindering van de lonen, werkloosheid en stijging van de levensduurte. De economische ellende bereikte haar hoogtepunt tussen de jaren 1845-1849, door een ziekte van de aardappel, het hoofdbestanddeel van de voeding der armen. Vooral in 1846 en 1847 heersten zware hongersnood en diepe ellende. Cholera- en tyfusepidemieën verhoogden nog het sterftcijfer. Vanaf 1849-1850 verbeterde geleidelijk de economische toestand ten gevolge van een aantal maatregelen. Doch hierbij werd nauwelijks gedacht aan sociale maatregelen ten voordele van de arbeidersstand⁵².

Die sociale en democratische schok heeft Vuylsteke, die zich bewust was zelf een arbeiderskind te zijn, blijkbaar beroerd. Zijn houding mag dan paternalistisch zijn, zij is hierdoor ook beter te begrijpen. Vuylsteke stond trouwens niet alleen. Adolf Dufranne en Emiel Moyson, eveneens leden van 't Zal, waren nauw betrokken bij het ontstaan van de eerste Gentse vakbonden in de gemechaniseerde katoennijverheid⁵³.

Naast gedichten werden ook prozastukken en een verslag over het voorbije academiejaar aan de Gentse universiteit in de almanakken opgenomen. De geestdrift was toen nog zo groot dat verschillende ingezonden bijdragen

50. D. DESTANBERG, *De kiezingen te Gent sedert 1830*, p. 111.

51. *Ibidem*, p. 102; zie ook D. DESTANBERG, *Gent sedert 1831. Voornaamste gebeurtenissen. Eerste reeks (1831-1840)*, p. 4; W. ROGGHE, *a.w.*, p. 30 e.v.

52. K. VAN ISACKER, *Mijn land in de kering 1830-1980*, dl. 1, p. 67-78; A. DEPREZ, *Kroniek van Dr. F. A. Snellaert, 1809-1872*, p. 87 e.v.

53. F. Bilen, de ongeletterde initiatiefnemer en eerste voorzitter van de Gentse katoenspinners, sprak bij het open graf van Dufranne en nam, zeker tot in 1867, samen met Moyson deel aan Vlaamse landdagen; H. BALTHAZAR, *a.w.*, p. 6-7; D. E. DEVREUSE, art. *F. Bilen*, in *Encyclopedie van de Vlaamse beweging*, dl. 1 p. 185; Zie L. WILS, *De verbouding tussen Vlaamse beweging en arbeidersbeweging in Gent*, in *De Leiegouw*, 1972, 2, p. 199-223.

niet konden afgedrukt worden. Om te voorkomen dat deze stukken een jaar lang op publicatie zouden moeten wachten, werd besloten tot de uitgave van een afzonderlijke bundel, *Noord en Zuid*.

Deze publicaties van 't Zal wel gaan maakten ophef. Vooral de jeugdige overmoed die de uitgaven kenmerkte, de „kloeke vrijzinnige en antipaapse geest die zij ademden, iets nieuws in de Vlaamse beweging”, vielen op. Ook de onverholen Nederlandsgezindheid die erin tot uiting kwam, o.a. door het gebruik van de „Hollandse” spelling, trok de aandacht⁵⁴. Vuylsteke en K. F. Acker werden als blijk van waardering voor de almanak in het bestuur van het Willemsfonds verkozen⁵⁵.

't Zal wel gaan was evenwel ook op andere gebieden actief. Op voorstel van K. Van Acker zou de vereniging deelnemen aan de verzoekschriften door diverse genootschappen in omloop gebracht ten voordele van de Vlaamse taal in het landbouwonderwijs⁵⁶. Samen met E. Cogen en Teirlinck ondertekende Vuylsteke ook een verzoekschrift uitgaande van de maatschappij De Leeuw van Vlaanderen, tot het bekomen van hetzelfde aantal veerartsenijscholen en land- en tuinbouwscholen in Vlaanderen als in Wallonië en opdat het onderwijs in de Vlaamse provincies in de moedertaal zou gegeven worden⁵⁷.

4. Het Vlaams Gezelschap en het Willemsfonds

Als negentienjarige student was Vuylsteke ook al actief in het Vlaamsgezind leven buiten de universiteit. Zo werden hij en zijn makker K. Versnaeyen gekozen in het Bestuur van het Vlaams Gezelschap⁵⁸. Dit Vlaamsgezind intellectueel centrum van Gent was in maart 1846 gesticht door F. Rens, F. A. Snellaert, Ph. Blommaert en J. F. J. Heremans „tot ene bijeenkomst van Vlaamse letter- en kunstoeffenaren van alle rang, om zich over kunsten, wetenschappen en letterkunde, en over het bevorderen der Vlaamse zaak te onderhouden”⁵⁹. Het verder liggende doel van sommige initiatiefnemers,

54. J. VUYLSTEKE, *De eerste jaren...*, p. 45; P. FREDERICQ, *De Vlaamsche Student in de Zuid-Nederlandsche Letteren*, in *Verspreide stukken*, XI, 1903, p. 324 (ook verschenen in *De Gids*, nov. 1903). De *Gazette van Gent* schreef op 7 april 1855 n.a.v. Vuylstekes examenuitslag over zijn bekendheid op letterkundig gebied: „door verscheidene dichtstukjes in de Gentse Studentenalmanakken voor 1854 en 1855 ...die niet weinig... toebrachten tot den bijval, welke deze bundels overal aantreffen... Het doet ons goed te zien, dat de jongelingen, aan wie de schitterendste toekomst beschoren schijnt, juist die zijn, welke...de vaderlandse letterkunde beoefenen, en zich, voor zoveel het hun thans mogelijk is, krachtig tegen de miskenning der rechten onzer moedertaal verheffen”.

55. *De Eendragt*, 18 feb. 1855, p. 73.

56. Zittingen van 13 en 20 januari 1855; UBG, Hs. 2850. Zie ook T. COOPMAN en J. BROECKAERT, *Bibl.*, dl. 3, p. 86-87, nr. 2127.

57. T. COOPMAN en J. BROECKAERT, *a.w.*, dl. 3, p. 86-87, nr. 2127.

58. C. P. Serrure, F. A. Snellaert en Boone waren voorzittende commissarissen, K. Versnaeyen was secretaris en A. Sunaert bibliothecaris; M. DE VROEDE, *a.w.*, p. 22; A. DEPREZ, *a.w.*, p. 125.

59. *Wegwijzer van Gent*, 1859, p. 345; W. ROGGHE, *Gedenkbladen*, p. 32-33.

nl. de oprichting van een eigen Vlaamse partij, werd nooit bereikt. Het Gezelschap heeft nooit de vereiste getalsterkte, noch de nodige financiële middelen gehad om onafhankelijk op te treden. Het bleek als dusdanig én in de katholieke én in de liberale partij een minderheid⁶⁰.

J. Vuylsteke was reeds in 1855-1856 lid van het Gezelschap. Hij vervulde in het pas vernieuwde bestuur de functie van penningmeester. Een grote activiteit heeft hij er wellicht nooit in ontplooid. Na 1850 leek trouwens de activiteit van het Gezelschap te verflauwen, alhoewel er nog sporen waren van een ijveren voor een Vlaams landbouwonderwijs in 1855 en voor de oprichting van de Grievencommissie⁶¹.

Het Willemsfonds was op 23 februari 1851 gesticht, „willende de Nederduitse taal- en letterkunde en al wat haar aangaat krachtdadig ondersteunen en aanmoedigen, ter versterking van den algemenen nationalen geest in België (art. 1 van de toenmalige grondslagen)⁶². Het bestuur bestond uit baron J. de St. Genois, voorzitter, J. F. J. Heremans, Ph. Kervyn de Volkaersbeke, Th. Canneel en F. Rens, leden, E. Degerickx, secretaris en F. A. Snellaert, schatbewaarder. De aanmoedigingen zouden zich voorlopig vooral richten tot studenten die zich „met voorliefde” op de moedertaal toelieden, het uitgeven en herdrukken van nuttige boeken en vertalingen in het Nederlands van nuttige buitenlandse werken. Het actieterrein zou later uitgebreid kunnen worden tot de volkszang, het bevorderen van een goede uitspraak, de schrijvers van bekroonde verhandelingen in de Koninklijke Academie van België of andere letterkundige en wetenschappelijke genootschappen, tot jonge Walen die de Nederlandse taal wilden aanleren, dagbladen die de moedertaal verdedigden en het inrichten van „leeskabinetten”⁶³.

Wij hebben reeds de eerste contacten van Julius Vuylsteke met het Willemsfonds beschreven en gewezen op zijn duidelijke stellingneming tegenover de activiteiten van deze vereniging, naar aanleiding van zijn bekroning in de wedstrijd van het Vlaams Midden-Komitee. Zeker vanaf 1854 was hij lid⁶⁴ en in 1855-1856 was hij zelfs bestuurslid⁶⁵. Deze verkiezing werd gezien als een waardering voor de Studenten-Almanak voor 1855⁶⁶. Doch op 30 maart

60. L. R. VALCKE, *a.w.*, dl. 2, p. 2; W. ROGGHE, *a.w.*, p. 50-51.

61. A. DEPREZ, art. *Vlaemsch Gezelschap*, in *Encyclopedie van de Vlaamse beweging*, dl. 2, p. 1923.

62. M. BOTS, art. *Willemsfonds*, in *Encyclopedie van de Vlaamse beweging*, dl. 2, p. 2081.

63. *De Eendragt*, 9 maart 1851; T. COOPMAN en J. BROECKAERT, *a.w.*, dl. 2, p. 263, nr. 1719; Verslagboek van het Willemsfonds, 23 feb. 1851; UBG, Hs. III 18, 1.2.2.

64. Algemene vergadering van het WF, 19 maart 1854; UBG, Hs. III 18, 1.2.2.

65. Algemene vergadering van het WF, 11 feb. 1855; *ibidem*. Samen met Vuylsteke werden ook P. De Baets en K. Van Acker als nieuwe bestuursleden verkozen, in plaats van J. de St. Genois, I. S. Van Doosselaere en E. Degerickx, die geen verlenging van hun mandaat wensten. De overige bestuursleden waren Snellaert, voorzitter, F. Rens, T. Canneel, C. P. Serrure. De Baets werd schatbewaarder, Van Acker secretaris; *De Eendragt*, 18 feb. 1855, p. 73.

66. *De Eendragt*, 18 feb. 1855, p. 73.

1856 wenste de 19-jarige Vuylsteke niet meer herkozen te worden⁶⁷ en in januari 1857 trok hij zich samen met andere leden van 't Zal wel gaan uit het Willemsfonds terug, omdat de werking hem niet beviel⁶⁸.

Een opvallende rol heeft Vuylsteke in zijn eerste bestuursjaar niet gespeeld. Hij was slechts op 15 van de 31 vergaderingen aanwezig, de algemene vergadering inbegrepen. Hij hield slechts enkele tussenkomsten, zonder veel belang overigens⁶⁹.

Besluit

De jonge Julius Vuylsteke speelde in deze periode reeds een belangrijke rol. Gevormd onder invloed van de Nederlandsgezinde liberale J. F. J. Heremans beheerste hij het „clubje van overmoedige hemelbestormers van het heroïsch tijdvak der Sturm- en Drangperiode uit de jaren vijftig”⁷⁰. In 1852 stichtte hij 't Zal wel gaan. Als dominante figuur van deze vereniging ageerde hij ten voordele van een leergang Vlaamse letterkunde aan de Gentse rijksuniversiteit, zou hij n.a.v. het incident-Brasseur⁷¹ optreden als verdediger van de vrijheid van onderwijs, die hij en zijn medestudenten bedreigd zagen, en zou hij zich ook openbaren als een fervente tegenstander van de „partij der duisternis”. Het bleek dat voor hem de studentenbeweging inderdaad „geen louter tijdverdrijf was, maar een diepe overtuiging, een onwrikbaar geloof”, zoals Tony Bergmann het in zijn *Ernest Staes* beschreef⁷².

In 1852 ook — hij was pas flamingant geworden — waagde hij het als 15-jarige kritiek uit te oefenen op het Willemsfonds, dat toch werd geleid door bekende namen als Snellaert, de St. Genois, Serrure, Heremans. Zijn deelneming aan het Vlaamsgezind leven buiten de universitaire wereld bleef echter nog beperkt. De werking van de verenigingen brandde ook op een laag pitje. Zijn positieve inbreng zou later komen.

67. Bestuurszitting van het WF, 30 maart 1856; UBG, Hs. III 18, 1.2.2. E. Campens kwam in zijn plaats; *Gazette van Gent*, 31 maart-1 april 1856; *De Eendragt*, 13 april 1856.

68. De geringe activiteit van het WF op Vlaams gebied noopte nog anderen tot ontslag. H. Bauduin uit Brussel vond dat het WF „voor de vooruitgang der Vlaamse zaak niet genoeg werkzaam was” en meer nuttige volksboeken moest uitgeven; H. Bauduin aan F. A. Snellaert, 27 maart 1857, 27 mei 1858; UBG, G. 15751 (18); bestuurszittingen van het WF, 23 jan. 1857, 11 juni 1858; UBG, Hs. III 18, 1.2.2.; H. VAN WERVEKE, *a.w.*, p. 249.

69. Bestuurszittingen van het WF, 25 maart, 3 juli 1855 e.a.; UBG, Hs. III 18, 1.2.2.

70. P. FREDERICQ, *De Vlaamsche Student in de Zuid-Nederlandsche Letteren*, in *De Gids*, nov. 1903, p. 329; IDEM, *Verspreide stukken*, XI, 1903; UBG, Hs. 2923.

71. Professor H. Brasseur werd ervan beschuldigd in zijn cursus de godheid van Christus geloofchend te hebben; zie hierover J. VUYLSTEKE, Documenten vooral in verband met de aanvallen op H. Brasseur, hoogleraar aan de universiteit van Gent, 1855-56; UBG, Hs. 2531; (J. VUYLSTEKE), *Université de Gand. Espionnage, délation, calomnie, pièces justificatives*; UBG, G. 5235; E. LAMBERTS, *a.w.*, p. 419 e.v.

72. T. BERGMANN, *Ernest Staes, advocaat*, p. 59.

In zijn sterk autobiografisch getinte gedichten wees Vuylsteke de vijanden van het Vlaamse volk aan: „De Priester heerst, de Waal regeert”, en dweept hij met Vlaanderens groot verleden dat moest herleven. Hij riep op tot de strijd en toonde de weg die moest gevolgd worden. 't Zal wel gaan ontrolde een nieuwe banier waarop Vuylsteke weldra zijn leus zou schrijven: Klauwaard en Geus, Vlaams en vrijzinnig. Als student droeg hij reeds sterk bij tot de polarisatie van de liberaal-katholieke tegenstelling, waardoor te Gent de flaminganten in de toekomst hopeloos verdeeld zouden worden.

Nieuwe uitgaven

Album Dr. JOZEF GOOSSENAERTS 1882-1963

In het Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven te Antwerpen werd 6 maart tot 18 april 1982 een herdenkingstentoonstelling gehouden, bij de honderdste verjaring van de geboorte van Jozef Goossenaerts. Van deze indrukwekkende manifestatie blijft, voor de bezoekers en alle belangstellenden, een prachtig geïllustreerd album, uitgegeven door de Stichting Dr. Jozef Goossenaerts (Secretariaat: Christus Koninglaan 50, 2510 Mortsel). Leven en werken van de man die zich olijk „een trekhond aan de kruiwagen van de Vlaamse cultuur” noemde, werden er beschreven door zeven auteurs. Daarbij nam Arthur de Bruyne het grootste deel voor zijn rekening, de Eerste Wereldoorlog en de jaren onmiddellijk daarna. De jeugd- en universiteitsjaren werden belicht door Frans Sillis, de taalgrensovergang door Marc Somers, de filoloog en heemkundige door Maurits Gijsseling, de vernederlandsing van het hoger onderwijs door Daniël Merlevede, de wetenschappelijke congressen en de Vereniging voor Wetenschap door Gilbert de Smet, de periode vanaf de tweede Wereldoorlog door Luk Kongs. In een tweede deel bevat dit album enkele bladzijden herinneringen van de tachtigjarige Goossenaerts zelf, plus zestien getuigenissen van tijdgenoten. Het geheel werd gesynthetiseerd in de uitvoerige „Inleiding” door Michel Hanot. Even waardevol als de teksten is de bijzonder overvloedige en verscheiden illustratie, waardoor de tentoonstelling voor een niet gering deel bestendig wordt.

Uit het „Woord vooraf” van Ludo Simons onthouden we dat de viering aanleiding heeft gegeven tot een nog belangrijker verwezenlijking. Colomba Thiel, die sinds 1977 „de onoverzienbare massa papieren” van Goossenaerts in het AMVC schift, ordent en identificeert — en die bij de opening van de tentoonstelling in de hulde betrokken werd — heeft in 1981-82 de hulp gekregen van een ploeg van het Bijzonder Tijdelijk Kader. Die hielp niet alleen bij het uitzoeken van de documenten voor de tentoonstelling, maar ook bij de inventarisering van de bewaarde correspondentie. Zo is de mogelijkheid geopend voor het schrijven van de wetenschappelijke biografie, waarop de pionier van de nederlandstalige wetenschapsbeoefening recht heeft.

L. WILS